

Д. В. Нікитенко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії,
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне
О. В. Мулярчук,
магістр спеціальності "Фінанси і кредит",
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

D. Nikytenko,
Ph.D. in Economics, docent, docent of Economic Theory,
National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne
O. Mulyarchuk,
magistr of finance and credit, National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne

THE EFFICIENT AND SAFE PROBLEMS OF MONETARY POLICY IN UKRAINE

Грошово-кредитна політика є комплексом взаємопов'язаних заходів, які спрямовуються на забезпечення стабільності національної валюти та стимулювання довгострокового економічного зростання. В сучасних умовах вона є одним із найважливіших інструментів впливу держави на перебіг економічних процесів. У статті досліджено рівень ефективності грошово-кредитної політики України та вплив основних дестабілізуючих чинників і загроз на грошово-кредитну безпеку. Особливу увагу приділено дослідженню оптимальних стратегій та цілей монетарної політики. Важливим є те, що ретроспективний аналіз здійснено на основі даних за 1996—2013 роки. Обґрунтовується необхідність дотримання визначених нормативних рівнів показників для зниження негативних впливів існуючих загроз, запобігання виникненню нових та підвищення рівня грошово-кредитної безпеки.

Monetary policy is the complex of interrelated measures directed to provide stability of the national currency and to stimulate long-term economic growth. The high level of monetary security is revealed by providing it's efficiency. The article analyzes the key indicators of the effectiveness of monetary policy and level of monetary security. These key indicators are inflation, money supply and monetary base, the level of monetization of the economy and others. The main impacts and trends of monetary security are revealed by retrospective analysis. A negative increase in credit risk is found, while a large proportion of cash and a large share of GDP indicates the functionality of the black market. However, the positive trend is slow inflation and restore of the confidence in the banking sector. It was determined that the overall state of monetary security is at the proper level.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, грошово-кредитна безпека, грошова маса, грошова база, рівень монетизації.

Key words: monetary policy, monetary security, money supply, monetary base, monetization.

ВСТУП

Ефективно функціонуюча грошова система сприяє раціональному використанню матеріальних та трудових ресурсів, і, навпаки, розбалансована грошова система порушує кругообіг доходів і витрат, викликаючи коливання рівня виробництва, зайнятості, цін.

На сьогодні актуальним є дослідження ефективності реалізації монетарної політики та рівня безпеки регулювання грошово-кредитного ринку та інфляційних процесів. Управління фінансовою системою повинне здійснюватися через застосування гнучкого механізму монетарної політики із врахуванням всіх

дестабілізуючих чинників внутрішнього та зовнішнього характеру, а також забезпечувати адекватність показників грошово-кредитної безпеки нормативно-му рівню.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження ефективності грошово-кредитної політики України у забезпеченні фінансової стабільності вітчизняної економіки.

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: проаналізувати сучасний стан грошово-кредитної безпеки, визначити фактори впливу та причини існуючих тенденцій, запропонувати шляхи

підвищення рівня безпеки грошового ринку та інфляційних процесів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідженням стану грошово-кредитного ринку та проблем безпеки грошово-кредитного регулювання займалися як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, серед яких як Б. Бернанке, Р. Нуреев, Г. Башнянин, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Гриценко, І. Лютий, М. Пуховкіна, С. Науменкова, А. Пересад, В. Стельмах та інші. Проблеми безпеки грошового ринку та інфляційних процесів висвітлюються у наукових працях Ш. Планкарта, М. Карлберга, Р. Масгейва, А. Єріна, С.І. Адаменка, О. Барановського та інших.

РЕЗУЛЬТАТИ

Грошово-кредитна політика є комплексом взаємопов'язаних, спрямованих на досягнення цілей, заходів щодо регулювання грошового ринку, що їх проводить держава через свій центральний банк [1, с. 58]. Виходячи з теоретичних концепцій, які є основою для проведення грошово-кредитної політики, основним об'єктом грошово-кредитного регулювання є сукупна грошова маса, від темпів зміни якої залежить динаміка основних показників розвитку економіки.

Головним в обґрунтованні оптимальної стратегії монетарної політики є визначення її цілей, що виражається в оцінці тієї ролі, яку має відігравати центральний банк в економіці. Такими стратегічними цілями є: стабільне зростання економіки, низька інфляція, високий рівень зайнятості та рівновага платіжного балансу. Однак у зв'язку з тим, що в межах монетарної політики і лише за допомогою її інструментів одночасне досягнення усіх стратегічних цілей практично неможливе, центральному банку дозволяється обирати кон'юнктурно оптимальну стратегію грошово-кредитного регулювання — зазвичай вибір здійснюється між забезпеченням стійких темпів економічного зростання і стабільністю цін [2, с. 8].

Перевагами грошово-кредитної політики перед фіскальною насамперед є швидкість і гнучкість. Оскільки проводиться центральним банком, а не парламентом країни, то зазвичай ізольована від політичного лобізму [1, с. 69]. Недоліком грошово-кредитної політики є те, що вона здійснює лише непрямий вплив на розвиток економіки через регулювання динаміки пропонування грошей.

У проведенні грошово-кредитної політики Національний банк має автономний статус, підтримує загальну економічну політику Уряду відповідно до Конституції та чинного законодавства України, маючи на меті забезпечення стабільності національної валюти. Дії Національного банку, спрямовані на стабільне довгострокове економічне зростання, іноді не відповідають політиці Уряду щодо цього, орієнтованою на більш короткі строки. У 2008 році були приклади бажання Уряду використати грошово-кредитну та валютно-курсову політику для реалізації важливих для нього цілей, відмовляючись при цьому від прагнення зовнішньої та внутрішньої стабільності національної валюти [1, с. 100].

Економічне зростання внаслідок взаємодії механізмів грошово-кредитної політики має досягатися в умовах неінфляційного зростання ВВП й забезпечення стабільно невисоких темпів інфляції у довгостроковому періоді. У цьому контексті вдосконалення немонетарних інструментів грошової стабілізації є важливим кроком.

По-перше, проведення політики збереження бездефіцитного і водночас збалансованого бюджету. У даному випадку, бездефіцитний бюджет — не лише основа стабільності гривні, а й головний інструмент зниження боргового навантаження на економіку.

По-друге, відчутне зниження податкового тягаря. Податкова складова в структурі витрат, а відтак і в ціновій динаміці, залишається високою.

По-третє, створення ефективного антимонопольного конкурентного середовища і насамперед — подолання свавілля природних монополій, які весь час штучно завищують тарифи, що є вагомою складовою щорічного індексу споживчих цін.

По-четверте, детінізація української економіки [3, с. 186].

Станом грошово-кредитної системи, який характеризується стабільністю грошової одиниці, доступністю кредитних ресурсів та таким рівнем інфляції, що забезпечує економічне зростання та підвищення реальних доходів населення є грошово-кредитна безпека [4]. Для визначення сутності грошово-кредитної безпеки необхідно класифікувати та розкрити зміст негативних чинників та умов — загроз.

Загрози можуть бути розділені за походженням на три класи: зовнішні, внутрішні та системні. Наприклад, фактором зовнішніх загроз для грошово-кредитної політики можуть стати потрясіння на світових фінансових ринках, в результаті яких скорочуються обсяги інвестицій. Внутрішні загрози виникають в результаті реалізації ризиків у системі (втрати платоспроможності банками з причини невідповідності наявних ліквідних активів з поточними зобов'язаннями). Системні загрози спричиняються неефективною політикою управління системою, наприклад, політика підтримки фіксованого валютного курсу призводить до суттєвих втрат резервів центрального банку і подальшому скороченню можливостей банку здійснювати інтервенції на валютному ринку [5, с. 39].

Основними загрозами для безпеки грошово-кредитного сектора є [6, с. 183]:

- надмірно високі відсоткові ставки за кредитами або надто швидко їх зростання;
- випереджаюче зростання попиту на фінансові ресурси порівняно із зростанням пропозиції — перевищення кредитних вкладень над депозитами;
- відсутність дієвої системи банківської безпеки;
- незвиненість банківської системи та практична відсутність страхування кредитів та депозитів;
- зростання обсягів та поширення позабанківського обігу готівки;
- низький рівень капіталізації банківської системи;
- недосконала кредитна політика комерційних банків, яка виявляється у надмірному ризику;
- недостатнє законодавче регулювання банківської діяльності.

Стан безпеки грошово-кредитного сектора характеризується рядом показників [7, с. 57]: рівень і темпи інфляції, співвідношення між темпами інфляції та економічним зростанням; розмір грошової маси, співвідношення готівки і грошової бази; рух грошової маси та її структура; співвідношення між темпами зростання грошової маси та споживчих цін; рівень монетизації економіки; швидкість обігу грошових агрегатів, грошовий мультиплікатор, ставка рефінансування; розмір обігових коштів підприємств та організацій; обсяг дебіторської та кредиторської заборгованості у цілому та у відсотках до ВВП.

Рівень інфляції виявляється у зростанні цін, що призводить до знецінення коштів населення і суб'єктів підприємницької діяльності та порушення внаслідок цього принципу справедливого розподілу благ у суспільстві [6, с. 184]. Єдиної думки щодо порогового значення рівня інфляції немає. Так, деякі дослідники вважають 5 %, згідно із критеріями вступу до ЄС цей показник становить 3,1 % [6, с. 185]. На думку К. Паливоди, кореляція між темпами інфляції та економічною активністю не є стійкою. Стимулом для активізації економіки є не інфляція як така, а приріст грошової маси і

збереження або навіть збільшення швидкості обертання грошей [8, с. 64].

Важливим здобутком монетарної політики у 2001 р. став безпрецедентно низький рівень інфляції (6,1% за рік) на фоні значного економічного зростання (реальний ВВП зріс на 9,1%) [1, с. 97]. У той же час найнижчі темпи приросту ВВП — 1,1% (вже в період зростання) спостерігалися в Україні в 2002 році, коли в Україні вперше сталася дефляція — 1%. І навпаки, 2004 року економіка зросла більш як на 12%, незважаючи на 12-відсотковий рівень інфляції [8, с. 64]. Значне підвищення рівня інфляції у 2008 р. (22,3%) є наслідком економічної політики 2007 — початку 2008 років (табл. 1, графі 6—7).

Виходячи з цілей, грошово-кредитна політика Національного банку спрямована з одного боку, на контроль за темпами інфляції, річне значення якої не повинно перевищувати встановлений програмний показник, а з іншого — на створення монетарних передумов для підтримання процесів економічного зростання, що потребуватиме забезпечення зростаючого попиту на гроші з боку суб'єктів господарювання. Підтвердженням цього є те, що за період 2010—2012 рр. (рис. 1) простежується тенденція зниження рівня інфляції — з 9,1% до -0,2% (2012 р.) при одночасному поступовому зростанні реального ВВП, що свідчить про стабілізацію стану фінансової системи та ефективну діяльність політики НБУ. Вже два роки поспіль (2012 та 2013 рр.) інфляція коливається навколо нульової позначки. За січень — жовтень 2013 р. зниження споживчих цін склало 0,1%. Визначальним фактором низьких темпів інфляції були депресивні тенденції на зовнішніх ринках. Серед внутрішніх факторів серед інших виділяють продовження зниження інфляційних очікувань.

Питома вага готівки у ВВП — показник, що характеризує відношення грошового агрегату М0 до ВВП, відображає рівень монетизації економіки готівкою (табл. 1, графа 13) [10, с. 32]. У період 2007—2009 рр. показник зріс з 15,4% до 17,2%. З 2009 по 2012 р. показник зменшився на 2,7 в. п. і становив 14,5%, що означає перебування на безпечному рівні. Негативним є те, що станом на 1.10.2013 р. зафіксовано перевищення порогового значення П рівня — питома вага готівки у ВВП становила 21,7%.

Значна частка готівки в загальному обсязі грошової маси є не лише наслідком досить низького рівня довіри до банківської системи як надійного фінансового посередника, нерозвиненості системи масових безготівкових платежів, а й наявності значного тіньового сектору. Внаслідок цього більшість фінансових трансакцій здійснюється поза банківською системою, що призводить до ускладнення стягнення податків, контролю за грошовими агрегатами, уповільнення мультиплікації грошей та до зниження ефективності монетарної політики.

Періоди зниження питомої ваги М0 до М3 (рис. 2, табл. 1, графи 2—4, 10—11) характеризуються: у період 1997—2000 рр. — жорсткістю грошово-кредитної політики та економічної ситуації взагалі, що призвела до активізації бартеру, взаємозаліків, доларизації економіки; у період 2002—2007 рр. — підвищенням рівня довіри до банківської системи та послабленням песимістичних очікувань через зростання реаль-

Таблиця 1. Динаміка окремих показників грошово-кредитної сфери (1996—2013 рр.)

Показник	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Рік	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013**	2013**	2013**	2013**
Питома вага готівки у ВВП, млрд грн.	81,87	93,37	102,59	130,44	170,07	394,19	225,81	207,344	345,11	441,45	544,15	720,73	948,06	913,35	1082,57	1307,08	1409	1046,12	81,87	93,37	102,59
ВВП, млрд грн.	5,5	7,5	8,9	11,8	19,6	38,4	42	67,8	88,6	134,4	245,2	426,9	734	723,3	732,8	801,8	815,1	872,3	5,5	7,5	8,9
Обсяг депозитів, млрд грн.	5,15	6,36	8,78	12,2	18,7	23,7	37,7	61,6	83	131,4	245,2	426,9	734	723,3	732,8	801,8	815,1	872,3	5,15	6,36	8,78
Обсяг грошової маси, млрд грн.	43,2	48,9	45,6	43,4	39,7	42,3	40,8	34,6	33,6	31	28,7	28,1	30	32,2	30,6	28,1	26,3	26,0	43,2	48,9	45,6
М1/М0, %	67,4	72,2	65,8	63,9	64,4	65,1	62,1	59,9	53,3	50,8	47,7	45,9	43,7	48	48,5	45,4	41,8	42,5	67,4	72,2	65,8
М1/ВВП, %	82,8	86,9	83	79,9	76,3	84,4	85,8	82,6	78,6	72,8	77,1	78,3	82,9	80,5	81,1	80,1	79,6	78,8	82,8	86,9	83
М0/ВВП, %	5	6,6	7	7,3	40,5	42	11,5	12,4	12,2	13,6	13,8	15,7	16,3	17,2	16,5	14,8	14,5	14,7	5	6,6	7
ΔМ3, %	33,9	25,2	28,2	33,9	46,1	42	41,7	46,3	33,4	37,5	34,5	31,6	30,2	35,1	32,7	32,7	32,8	30,2	33,9	25,2	28,2
ΔМ0, %	51,7	16,7	16,7	33,9	33,6	33,1	35,8	23,3	37,5	42,6	24,5	48,2	39,3	14,7	16,5	5,9	5,9	39,3	51,7	16,7	16,7
ΔП, %	44,6	23,2	39	39	40	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46	31,6	4,4	15,8	6,3	6,4	31,6	44,6	23,2	39
Кам (М3/ВВП), %	11,5	13,4	13,3	16,9	19	23,4	28,7	35,6	36,5	44	48	55	54	53,3	55,2	57,7	54,9	48	11,5	13,4	13,3
М3/К	1,72	1,72	1,77	1,87	1,65	1,61	1,54	1,4	1,42	1,35	1,32	1,5	1,5	1,67	1,82	1,86	1,82	1,72	1,72	1,77	1,87
М3/В	1,06	1,15	1,07	0,97	1,05	1,11	1,12	1,1	1,12	1,06	1,06	1,06	1,06	1,16	1,16	1,16	1,16	1,06	1,06	1,15	1,07
ΔВВП	0,06	0,07	0,08	0,09	0,11	0,13	0,17	0,23	0,26	0,33	0,34	0,39	0,37	0,37	0,37	0,38	0,41	0,37	0,06	0,07	0,08
К/ВВП	0,07	0,08	0,09	0,09	0,12	0,14	0,19	0,23	0,26	0,33	0,34	0,39	0,37	0,37	0,37	0,38	0,41	0,37	0,07	0,08	0,09

*Наведено та розраховано на основі даних [9].

** Станом на 01.10.2013 р.

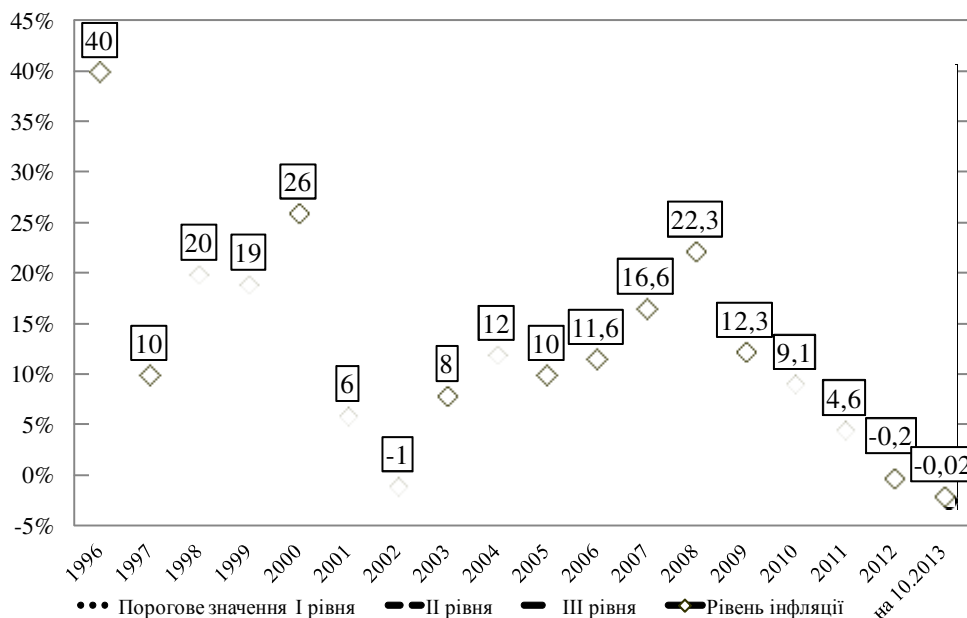

Рис. 1. Рівень інфляції в Україні 1996–2013 рр., %*

* Побудовано на основі [3, 4, 9].

них доходів населення та зростанням на цьому фоні схильності до заощаджень, зниження рівня доларизації; у період 2010–2013 рр. — помірними темпами зростання готівкових коштів в обігу порівняно зі значним приростом депозитів [11].

Зростання готівкової частини грошової маси означає пасивність грошей, бо вони не беруть участь у створенні нових грошей через механізми мультиплікації. Найбільша частка готівки у грошовому агрегаті М3 була у 1997 р. (48,9%), поступове зростання мало місце у 2001 році (42,5%) та у період 2008–2009 рр. (30% та 32,2% відповідно).

Частка М1 у грошовому агрегаті М3 у 1997 р. становила 72,2% — найвищий показник за період дослідження, а у 2012 р. відбулося його максимальне зниження до 41,8%. Тенденція до зниження питомої ваги М1 в М3 свідчить про збільшення частки депозитів у іноземній валюті та цінних паперів.

Грошова база, гроші "підвищеної ефективності", безпосередньо формується центральним банком, оскільки складається з готівки поза банківською системою, загальної суми резервів комерційних банків та суми обов'язкових та позанормативних резервів готівки в касах. Тенденція до стрімкого зростання обсягу грошо-

вої бази у 1997, 1999, 2005, 2007 роках свідчить про зростання попиту на гроші (табл.1, графи 5, 16). Разом з цим виникає необхідність у збалансуванні попиту та пропонування грошей за допомогою ставки резервування. Перевищення темпів росту грошової бази над темпами зростання готівки свідчить про збільшення резервів.

Рівень монетизації (КМт) економіки у конкретному році визначається у відсотках як відношення обсягу грошової маси (М3) до річного обсягу ВВП. Фактично цей показник відображає рівень забезпечення економіки грошовими ресурсами (рис. 3) [11].

У банківській енциклопедії монетизація економіки визначається як "макроекономічний показник, що характеризує ступінь забезпеченості економіки грошима, необхідними для здійснення платежів і розрахунків, та відображає забезпеченість процесів виробництва та споживання відповідною грошовою масою; це інтегральний показник, який відображає довіру суспільства до національної валюти, до політики монетарної влади, а також рівень кредитної активності. У кінцевому рахунку, рівень монетизації економіки визначається рівнем розвитку економіки" [1].

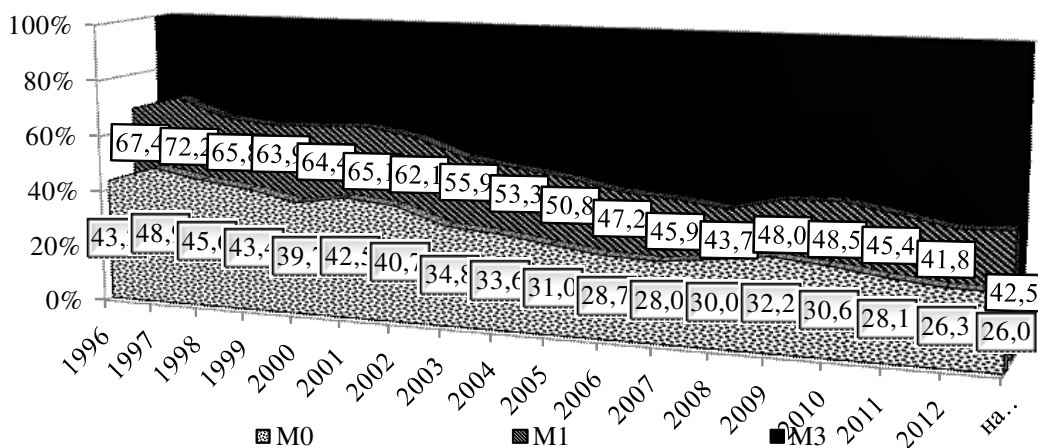

Рис. 2. Зміна питомої ваги грошових агрегатів М0 та М1 у М3*

* Розраховано і побудовано на основі [9].

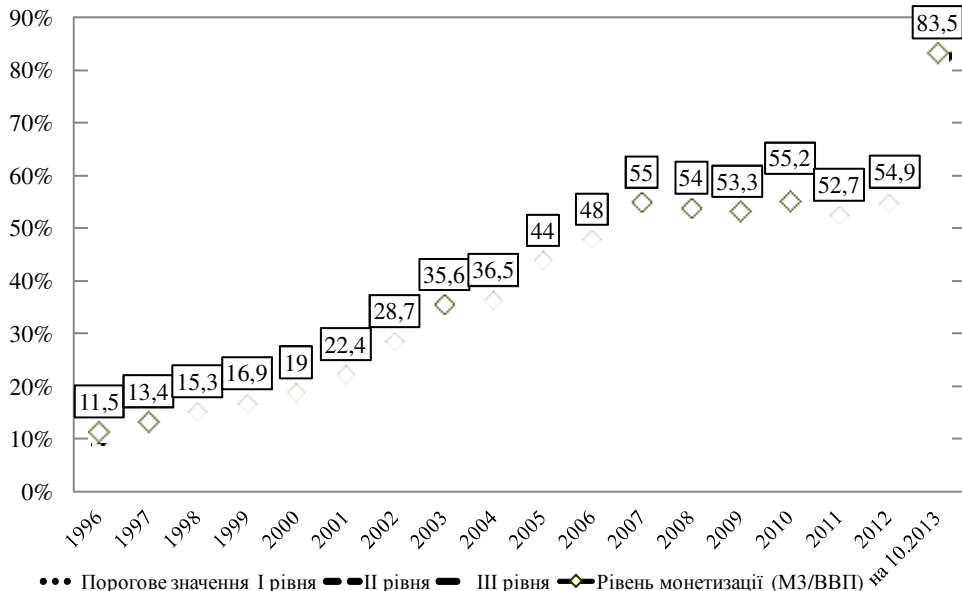

Рис. 3 Рівень монетизації 1996–2013 рр. *

* Розраховано і побудовано на основі [9].

Упродовж 1996–2013 рр. (табл. 1, графа 17) відбулося зростання показника "рівень монетизації" на 43,4 в. п. (з 11,5 % до 54,9 %), що свідчить про зростання забезпеченості реального сектору грошовими засобами. Зростання монетизації повністю відповідає темпам зростання вітчизняної економіки.

Незважаючи на тісний зв'язок між ремонетизацією (зростання коефіцієнта монетизації економіки) та збільшенням пропонування грошової маси, суттєвими факторами впливу на ремонетизацію є оптимістичні інфляційні очікування суб'єктів господарювання, які, у свою чергу, залежать від довіри до Національного банку, банківської системи та уряду, до їх монетарної та фіскальної політики [12, с. 97], зниження процентної ставки, зміцнення грошової одиниці та поліпшення сальдо бюджету [14].

Починаючи з 2007 року ремонетизація досягає порогове значення I рівня (50 %) [2], що для економіки країни, яка не здійснює структурних реформ, може бути загрозливим явищем. Уже станом на 1.10.2013 р. зафіксовано перевищення III рівня — показник монетизації сягнув 83,5 %, що вимагає термінового вжиття заходів. Дискусійним є питання щодо визначення оптимального та нижньої межі рівня монетизації. Надмірна монетизація може призвести до посилення інфляційних процесів, проте її низький рівень — до стагнації. Відкритим також залишається питання щодо особливостей цих рівнів для країн з різним рівнем розвитку.

Показник "відношення грошового агрегату М3 до суми виданих банками кредитів". Його динаміка (зменшення) (табл.1, графа 18) свідчить про підвищення рівня ефективності використання грошової маси для цілей розвитку економіки. Якщо у 1999 році цей показник становив 1,87, то у 2011–2012 роках коливається в межах (0,86–0,95 відповідно) а станом на 01 жовтня 2013 р. він становить 1.

Відношення виданих кредитів до залучених депозитів характеризує рівень збалансованості ресурсної бази банків, ступінь їх забезпеченості внутрішніми джерелами та відображає інтенсивність кредитування [15, с. 31]. Упродовж 2010–2012 рр. відбулося його зменшення з 1,758 до 1,424, що свідчить про перевищення зовнішніх джерел фінансування над внутрішніми ресурсами.

Показник "відношення обсягу залучених банками депозитів до ВВП" (табл. 1, графа 20). Його динаміка є позитивною. Упродовж 1996–2013 рр. простежувалося збільшення цього показника з 0,06 до 0,62, що свідчить про підвищення схильності суб'єктів господарювання до заощаджень. Незначне його зниження у 2008 та 2009 роках пояснюється песимістичними очікуваннями, зниженням довіри до банківської системи суб'єктів економіки в період економічної кризи.

Показник "відношення обсягів кредитів банківського сектору до ВВП" (табл. 1, графа 21) упродовж 1996–2009 рр. значно зріс (з 0,07 до 0,79 особливо з 2005 р.), що свідчить про виконання банківською системою основної функції — кредитування економіки, а не спекуляційні операції на валютному ринку та на ринку державних цінних паперів. У період 2010–2012 рр. простежується зменшення цього показника з 0,68 до 0,58, що свідчить про згортання кредитної діяльності, особливо іпотечного кредитування, через його підвищену ризиковість.

Показник "швидкість обігу грошової маси" упродовж 1996–2006 рр. постійно зменшувався, а у період 2007–2012 рр. стабілізувався на рівні, що наближається до порогового значення II рівня (2 оберти). Слід відмітити, що зниження кількості обертів у 2012 році спричиняє зростання коефіцієнту монетизації економіки. Станом на 1.10.2013 р. зафіксовано зниження показника до 1,2, що власне ілюструє одну із суперечностей, оскільки таке зниження є позитивним з одночасним негативним явищем — високим рівнем монетизації (83,5 %).

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновки, що в цілому стан грошово-кредитної безпеки знаходиться на належному рівні. Проте негативною є тенденція досягнення показника монетизації порогового значення III рівня та зростання кредитного ризику, а значна частка готівки у ВВП свідчить про функціональність тіньового сектору. Позитивним фактом є сповільнення темпів інфляції та відновлення довіри суб'єктів господарювання до банківського сектору, що проявляється у зростанні депозитів, зокрема в національній валюті.

Наразі існуючий механізм грошово-кредитної політики потребує деяких коректив. Зважаючи на те, що монетарна політика самостійно не спроможна забезпечити стимулювання економічного зростання, вона, перш за все, повинна узгоджуватися із фіскальною та бюджетною. При реалізації комплексу заходів для досягнення зазначеної мети необхідно зважати й на податкове навантаження, доцільності введення Урядом податків на банківські операції, на тиск державних зобов'язань, пік виплат за якими припадає на 2013—2016 роки, а також на зовнішньоекономічні дестабілізуючі чинники. Грошово-кредитна політика повинна усувати дисбаланси фінансової системи та орієнтуватись на довгострокове економічне зростання, а не на номінальне покращення макроекономічних показників.

Література:

1. Стельмах В.С. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін: монографія / Стельмах В.С. — К.: Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2009. — 404 с.
2. Дзюблук О. Стратегія монетарної політики НБУ та її вплив на економічний розвиток // Вісник НБУ. — 2008. — № 1. — С. 8—15.
3. Економічна безпека / [Варналії З.С., Мельник П.В., Тарангул Л.Л. та ін.]; під ред. З.С. Варналія. — [1-е вид.]. — К.: Знання, 2009. — С.126-134, 153-163.
4. Наказ "Про затвердження розрахунку рівня економічної безпеки України" від 02.03.2007 №60 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98200&cat_id=32854
5. Батковський В.А. Безпека грошово-кредитної системи та механізми подолання загроз її розвитку / В.А. Батковський // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Економіка: зб. наук. пр. — К., 2009. — № 111. — С. 37—41.
6. Плешакова Н.А., Мороз П.А. Взаємодія механізмів грошово-кредитної політики в забезпеченні фінансової стабільності України / Н.А. Плешакова, П.А. Мороз [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nvisnik.geci.cn.ua/ru/component/k2/item/download/73_ff4329b0dc91714f2a9d9d3afafe81db.html
7. Барановський О.І., Фінансова безпека [Текст]: [монографія] / Барановський О.І. — К.: КНЕУ, 2004. — 759 с.
8. Паливода К. Вплив грошово-фінансової політики на стан економіки та інвестиції / К. Паливода // Вісник НБУ. — 2008. — № 4. — С. 63—67.
9. Статистичний бюлетень НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897
10. Міщенко С. Економіко-статистичний аналіз факторів монетизації економіки [Текст]. — // Вісник Національного банку України. — 2012. — №1. — С. 31—33.
11. Монетарний огляд за 2010...2012 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58037
12. Сухоруков А. Методологія оцінки рівня економічної безпеки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niisp.org.ua/defa~153.php>
13. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. — К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, Знання, 2011. — 504 с.
14. Шевчук В., Атаманчук З. Ризики прискореної ремонетизації української економіки // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Фінансово-економічні системи: трансформація та євроінтеграція. Збірник наукових праць / Є. І. Бойко (ред.). — Вип. 1 (63). — Львів: Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2007. — С. 76—84.
15. Загородній А.Г. Фінансовий словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Совженко Т.С. — 4-те вид., випр. та доп. — К.: Т-во "Знання", КОО; Л.: Вид-во Львів. банк. Ін-ту НБУ, 2002. — 566 с.

References:

1. Stel'makh, V.S. (2009), *Monetarna polityka Natsional'nogo banku Ukrainy: suchasnyj stan ta perspektyvy zmin* [The monetary policy of the National Bank of Ukraine: Current State and Prospects of Change], *Tsentr naukovykh doslidzhen' NBU*, Kyiv, Ukraine.
2. Dzyublyuk, A. (2008), "Strategy monetary policy of the National Bank of Ukraine and its impact on economic development", *Visnyk Natsionalnogo banku Ukrainy*, vol. 1, pp. 8—15.
3. Varnaliy, Z.S. Melnyk, P.V. Tarangul, L.L. et al. (2009) *Ekonomichna bezpeka* [Economic Security], *Znannya*, Kyiv, Ukraine.
4. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2007), "Order On Approving the methodology for determining the level of economic security of Ukraine", available at: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=98200&cat_id=32854 (Accessed 23 Dec 2013).
5. Batkovskyy, V.A. (2009) "Safety monetary system and mechanisms to overcome the threats of development", *Visnyk kyivskogo natsionalnogo universytetu imeni T. Shevchenka: Ekonomika* (Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv), vol. 111. pp. 37—41.
6. Pleshakova, N.A. Moroz, P.A. (2012), "The interaction mechanism of monetary policy in ensuring financial stability Ukraine", *Naukovyj visnyk Chernihivs'koho derzhavnogo instytutu ekonomiky i upravlinnia*, vol. 2, available at: http://www.nvisnik.geci.cn.ua/ru/component/k2/item/download/73_ff4329b0dc91714f2a9d9d3afafe81db.html (Accessed 23 Dec 2013).
7. Baranowski, A.I. (2004), *Finansova bezpeka* [Financial Security], National Economic University, Ukraine, Kyiv.
8. Palyvoda, K. (2008) "Impact of monetary and fiscal policy on the economy and investment", *Visnyk Natsionalnogo banku Ukrainy*, vol. 4, pp. 63—67.
9. The official site of the National Bank of Ukraine "Statistical releases", available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897 (Accessed 23 Dec 2013).
10. Mishchenko, A.S. (2012), "Economic and statistical analysis of factors monetization", *Visnyk Natsionalnogo banku Ukrainy*, vol. 1, pp. 31—33.
11. The official site of the National Bank of Ukraine "Monetary Survey", available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897 (Accessed 19 Jan 2014).
12. The official site of the National Institute of International Security Problems, Sukhorukov A. "Methodology of assessing the level of economic security", available at: <http://www.niisp.org.ua/defa~153.php> (Accessed 23 Dec 2013).
13. Arbuzov, S. Kolobov, Yu. et al. (2011), *Bankiv'ska entsyklopediia* [Banking Encyclopedia], Center for Scientific Research of the National Bank of Ukraine, Znannya, Kyiv, Ukraine.
14. Shevchuk, V. and Atamanchuk, Z. (2007), "Ryzyky pryskorenoi remonetyzatsii ukrains'koi ekonomiky", *Sotsial'no — ekonomichni doslidzhenia v perekhidnyj period. Finansovo-ekonomichni systemy: transformatsiia ta ievrointehratsiia. Zbirnyk naukovykh prats'*, vol. 1, pp. 76—84.
15. Zahorodnij, A.H. Vozniuk, H.L. and Sovzhenko, T.S. (2002), *Finansovyj slovnyk* [Financial dictionary], 4th ed, *Znannia*, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 29.12.2013 р.